

АНАЛІЗ КРИТЕРІЇВ ВСТУПУ ДЕРЖАВ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Актуальність обраної теми дослідження слід розглядати в нерозривній сукупності необхідних та достатніх ознак, що дозволяють визначити тему як актуальну. Такими ознаками є: відповідність сучасному стану науки права Європейського Союзу, відповідність тенденціям розвитку наукової думки в обраній проблематиці та практична обґрунтованість теми.

Сучасний стан науки європейського права знаходиться на достатньому рівні для повного та всебічного розгляду проблематики вступу держав до ЄС, прямо або опосередковано у свої наукових роботах дану тему розглядали: М. М. Бірюков, Ю. А. Барко, С. Ю. Кашкін, В. І. Муравйов, А. А. Рябошапченко, К. О. Трихліб та інші вчені. Також Європейський Союз здійснив вже п'ять розширень, що означає ефективність чинної процедури приєднання нових держав-членів. Оскільки теоретико-методологічне підґрунтя вже сформоване, слід зауважити, що робота має узагальнюючий та доповнюючий характер. Практична обумовленість теми дослідження полягає у необхідності коректного тлумачення критеріїв вступу до Європейського Союзу в контексті українського євроінтеграційного процесу.

Існують чотири основних критерії для вступу до Європейського Союзу: географічний, економічний, політичний та юридичний.

Сутність географічного критерію закріплена у статті 49 Договору про Європейський Союз, і полягає у приналежності до числа європейських країн, однак не є чітко визначеним поняття європейської країни. Беручи до уваги вже прийняті до ЄС держави та держави з якими підписана угода про асоціацію, можна стверджувати що географічний критерій є синтезом таких ознак як територіальна приналежність до європейського континенту, наявність розвиненої європейської культури та перевага християнства над іншими конфесіями. Наприклад, Грузія, яка розташована на перетині Європи та Азії підписала

угоду про євроінтеграцію, а Туреччина, частина території якої також знаходиться на континентальній Європі не відповідає географічному критерію через суттєві відмінності у культурі та державній релігії. Також є прецедент коли азіатський за розташуванням Кіпр внаслідок тісних історичних, культурних та політичних зв'язків з іншими європейськими країнами дозволяють його розглядати як європейську країну в негеографічному контексті. Внаслідок цього слід вважати, що географічний критерій не є чітко визначеним у частині територіального розташування країни та є здебільшого оцінним судженням у частині належності до європейської культури [1].

Сутність економічного, політичного та юридичного критеріїв визначені у Копенгагенських критеріях, конкретизовані у Методиці визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм та інших нормативно-правових актах.

Відповідно до Програми інтеграції України до Європейського союзу, економічний критерій полягає в наявності дієвої ринкової економіки та здатності витримувати конкурентний тиск і дію ринкових сил у межах ЄС. Зокрема до цього відноситься: обмеження макроекономічних ризиків, пов'язаних із зростанням сукупного попиту та дефіцитом зовнішніх поточних рахунків; підвищення рівня продуктивності виробництва та розширення бази економічного зростання; прискорення процесу підготовки країни - кандидата до приєднання до ЄС [2].

Політичний критерій полягає у стабільності інститутів, які гарантують демократію, верховенство права, дотримання прав людини та захист прав національних меншин. Інакше кажучи, сутність критерію у наявності дієвого механізму забезпечення основоположних прав людини та громадянина і є формою правозастосування національного та міжнародного законодавства.

До юридичного критерію входять здатність взяти на себе зобов'язання, що випливають із членства в ЄС, включаючи суворе дотримання завдань політичного, економічного, валютного союзу: визначення, прийняття, виконання та правове застосування *acquis* ЄС - ключового аспекту підготовки до членства в ЄС, що вимагає не лише включення до національного законодавства, а й забезпечення його дієвого застосування *acquis* ЄС через відповідним чином пристосовані адміністративні

та судові структури [3].

Державна політика України щодо адаптації законодавства формується як складова частина правової реформи в Україні та спрямовується на забезпечення єдиних підходів до обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу під час нормопроєктування [4].

Здебільшого політичний та юридичний критерій спрямовані на імплементацію європейського законодавства в системі національного права, тому слід зазначити, що головною умовою вступу країни до ЄС є саме впровадження *acquis* ЄС, яка охоплює всі умови Копенгагенських критеріїв, у національне законодавство та здійснення інституційних перетворень на виконання цих норм [5].

Підбиваючи підсумки, слід зазначити, що Копенгагенські критерії є відносно визначеними: географічний критерій не встановлює особливих вимог та умов приналежності країни до числа європейських; економічний критерій визначає вектор розвитку економіки, проте не визначає конкретного об'єктивного формально-визначеного стану національної економіки; політичний критерій спрямований на існування та функціонування в державі демократичних інститутів відповідно до *acquis* ЄС; юридичний критерій спрямований на імплементацію європейського законодавства та приведення норм національного законодавства до належного стану відповідно до *acquis* ЄС. Оскільки всі критерії крім юридичного є в тій чи іншій мірі оціночними і остаточне рішення про задоволення інших критеріїв належить ЄС, першочерговим завданням держави на шляху євроінтеграції є задоволення саме цього критерію.

Джерела:

1. Договір про Європейський Союз : Договір; Європейський Союз від 07.02.1999. *База даних «Законодавство України»*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_029.
2. Програма інтеграції України до Європейського Союзу : Програма; Президент України від 14.09.2000. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/n0001100-00>.
3. Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм : Наказ; Мінекономіки, євроінтеграції від 16.03.2005 № 62. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

- go/z0438-05.
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України; Програма, Перелік від 18.03.2004 № 1629-IV. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1629-15>.
 5. Рябошапченко А. Принцип *acquis communautaire*: становлення та значення при підготовці вступу Австрійської Республіки до Європейського Союзу. *Юридичний вісник*. 2014. № 2. С. 291–295. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urid_2014_2_52.

Науковий керівник – д.ю.н., професор Сурілова О. О.